

NATO CSATLAKOZÁS (INTEGRÁCIÓ) LOGISZTIKAI BIZTOSÍTÁS

A HADITECHNIKAI BIZTOSÍTÁS NÉHÁNY KÉRDÉSÉRŐL A NATO AJÁNLÁSOKBAN ALKALMAZOTT MEGHATÁROZÁSOK, ELVEK ÉS ELJÁRÁSOK ALAPJÁN

Dr. Turcsányi Károly, Lengyel János¹

1997 -ben a politikai és gazdasági vitákat követő népszavazás eldöntötte, hogy jövőben hazánk területi függetlenségének biztosítását az Észak Atlanti Szövetségi (NATO) rendszeren belül kívánja megvalósítani.

Ennek megfelelően a teljes jogú tagság eléréséig a Magyar Honvédségnek sok követelménynek kell megfelelnie, hogy szerepvállalása, lehetőségeinek figyelembe vételével a többi tagországgal egyenértékű lehessen. Napjainkban kell megteremteni a NATO katonai erőihez történő csatlakozás szervezeti, technikai alapját. Nem kétséges, jelentős feladattal állunk szemben. A kormányzatnak biztosítania kell az eszközváltáshoz, oktatáshoz, nyelvtanuláshoz, külképviselethez, együttműködési gyakorlatokhoz, nemzetközi missziókhöz stb. a mentális és pénzügyi hátteret, amely nélkül a csatlakozás nem képzelhető el. Ennek fejében a katonáktól magas szintű elméleti, gyakorlati és fizikai felkészültséget vár el az ország.

1. Dr. Turcsányi Károly mérnök ezredes, a hadtudományok kandidátusa, ZMNE Haditechnikai tanszék vezető egyetemi tanár.

Lengyel János mérnök őrnagy ZMNE Haditechnikai tanszék egyetemi adjunktus

2. Az anyagi-technikai biztosítás a mindenoldalú biztosítás része, amelynek célja a csapatok hadrafoghatóságának biztosítása, a harc-, hadművelethez szükséges anyagi és technikai erőforrások rendelkezésre bocsátása. Magába foglalja a hadtáp, haditechnikai, elhelyezési és közlekedési biztosítás anyagi és technikai folyamatait. Nyugati terminológiák nem egységesek, általában a logisztikai biztosításon (támogatáson) szűkebb értelemben a feladathoz szükséges anyagok és technikai eszközök beszerzését, készletezését, raktározását, szállítását és elosztását értik. A haditechnikai biztosítás reál folyamatai csak egyes (általában harcászati) szinteken tartoznak a logisztikai biztosítás rendszeréhez. Mi jelen publikációinkban megmaradunk a két fogalom együttes használatával, mert a megjelent irodalmi munkák szerint a logisztikai biztosítást nem lehet egyértelműen azonosítani az anyagi-technikai biztosítással. Hazánkban az elmúlt években az anyagi-technikai biztosító szervek az átszervezés alatt a logisztikai megnevezést vették fel, amely nem jelentette a feladataik lényegi változását, tehát a logisztikai szervek anyagi-technikai biztosítást végeznek.

Elérkezett az idő arra, hogy a harci alkalmazási elvek mellett a NATO és tagországai anyagi-technikai (logisztikai)² biztosítási elveit tanulmányozva kialakítsuk a nemzeti sajátosságainknak megfelelő, de a NATO és tagállamai katonai egységeivel, alegységeivel, együttműködni képes harcászati, hadműveleti szervezeteket. A várható feladatokra történő felkészülés mellett a biztosítási rendszert is át kell alakítani.

E bevezető gondolatok figyelembe vételével szeretnénk a NATO és tagállamaik anyagi-technikai (logisztikai) biztosításával és szűkebb szakterületünkhöz kapcsolódóan a haditechnikai biztosítás helyével, szerepével és feladataival foglalkozni, esetenként összehasonlítva azt a Magyar Honvédség által kidolgozott és alkalmazott rendszerrel.

Véleményünk szerint a NATO és tagállamai haditechnikai biztosítási rendszereinek megismerésével és elveinek, módszereinek lehetőségeinkhez történő adaptációjával tudunk csak egy az együttműködési követelményeknek is megfelelő struktúrát kiépíteni. Ehhez azonban szükséges az anyagi-technikai (logisztikai) biztosítási rendszer felépítésének és feladatainak tisztázása. Jelenleg (mint a megjegyzésben utaltunk is rá) a logisztikai biztosítást próbálják sokan szerintünk tévesen az anyagi-technikai biztosítással azonosítani, amely nem felel meg többek között a NATO tagállamokban alkalmazott, általunk megismert elveknek sem.

Megvizsgálva néhány korszerű NATO hadsereget, az anyagi és technikai folyamatokat biztosítási szintektől függően külön vagy együttesen kezelik, meghatározva a két folyamatrendszer találkozási pontjait. A haditechnikai eszközök és javító, karbantartó anyagainak szállítása a fentartó szakegységhez történő átadásig logisztikai feladat. Nem egységesen, de több országban a technikai felderítést és a vontatást is ide sorolják. Nálunk azonban a gyorsan történt váltás következtében az anyagi-technikai biztosításon belül mindent próbáltak ez alá a zászló alá átcsoportosítani. Ezt tükrözi a jelenlegi megnevezés és szervezeti felépítés is. Sajnos azonban sokan a logisztikát a hadtáp biztosítás utódaként próbálták azonosítani és ma is, erre helyezik a fő hangsúlyt. Ez érzékelhető a köztudatban is. Szeretnénk, ha a haditechnikai biztosítás feladatainak kidolgozása során a technikai vonal létjogosultságát és szerepének fontosságát

sikerülne az őt megillető pozícióba juttatni, hogy ismét nagyobb tért nyerjenek a technikai folyamatok, nem megkérdőjelezve a hadtáp és más logisztikai folyamatok fontosságát.

A NATO katonai szövetségi rendszerén belül sincsenek egységes módszerek a biztosítási tevékenységben. Az elvek kidolgozása megtörtént, de a gyakorlati végrehajtó tevékenység elgondolása és a megvalósítás számos eltérést mutat. Ezért a szövetség tanácsa napjaink fő feladatai közé sorolja az egységes, minden tagország számára elfogadható ajánlások, szabványok, kidolgozását a katonai feladatok végrehajtásának gördülékeny biztosítására. A tévedések elkerülése végett kívánjuk hangsúlyozni, hogy nem egységes, egyöntetű rendszer bevezetéséről van szó.

Először a NATO ALP-9³ ajánlásban megfogalmazottak figyelembe vételével az elveket és módszereit kívánjuk ismertetni, a további publikációk során a szövetséges tagállamok biztosítási rendszereit kívánjuk elemezni, majd ezen ismeretek birtokában próbáljuk behelyezni a haditechnikai biztosítást az anyagi-technikai (logisztikai) biztosítás rendszerébe. Szeretnénk választ kapni arra, hogy az anyagi-technikai és logisztikai biztosítás hogyan viszonyulnak egymáshoz, mennyiben fedik kölcsönösen egymás tevékenységét. Végezetül a hazai lehetőségeinkhez legjobban megfelelő haditechnikai biztosítási rendszer szükséges és lehetséges átalakításához szeretnénk reményeink szerint néhány hasznos gondolatot hozzájárulni.

3. Az ALP-9 szabvány a szárazföldi erők logisztikai doktrínája, amelyben a haditechnikai biztosítás technikai és anyagi folyamatainak alapelvei is megfogalmazásra kerültek.

4. A haditechnikai biztosítás az anyagi-technikai (logisztikai) biztosítás szerves része, a békefelkészítés, a válságidőszak, a harc – hadműveleti biztosítás önálló eleme. A haditechnikai biztosítás a vezetési, illetve végrehajtási szintektől függő tartalommal kiterjed a haditechnikai eszközök és a meghatározott hadianyagok életciklusára és magában foglalja a technikai biztosítás és anyagi biztosítás folyamatait. A technikai biztosítás pedig az anyagi biztosítás mellett az anyagi – technikai biztosítás másik alapvető folyamata, amely a csapatok előírt hadrafoghatóságának fenntartása érdekében a békefelkészítéshez, valamint a harc- hadműveleti és hadászati tevékenységek előkészítéséhez és lefolytatásához szükséges technikai eszközök biztosítására, meghatározott hadrafoghatóságának fenntartására és technikai állapotuk magas szinten tartására irányuló rendszabályok és tevékenységek összessége. Tehát a haditechnikai biztosítás, mint a megfogalmazott definíciókból is világosan kiderül, tágabb kategória, amely a technikai folyamatokon kívül magában foglalja a technikai eszközökre vonatkoztatott anyagi (harc-, fenntartási anyagok) szükségletek biztosítását, mind a készletképzés, felhasználás szabályozás mind az ellátás területén. Azért tartjuk szükségesnek ezt hangsúlyozni, mert a lefordított NATO ajánlásokban a technikai biztosítást több alkalommal láttuk az általunk használt haditechnikai biztosításként megjelölni.

A NATO haditechnikai⁴ biztosításának általános elvei

A NATO hadműveleti célkitűzései között fontos helyen szerepel az anyagi és technikai eszközök készenlétének magas foka. Ez tulajdonképpen nem jelent mást, mint az anyagi készletek feladatnak megfelelő mennyiségi és minőségi felhalmozását, illetve a beszerzési forrásainak előzetes biztosítását, valamint a haditechnikai eszközök folyamatos magas szintű technikai állapotban tartását, a szünet nélküli fenntartói tevékenységet.

Ennek a célkitűzésnek az elérését két alapelv szervezeten és tagországokon belüli tudatosításával és gyakorlati megvalósításával kívánják elérni.

Ez a két elv:

1. a felelősség,
2. és az elégségesség.

A felelősség alapelv tulajdonképpen a NATO hatóságok kollektív felelősségét jelenti a nemzetközi erők haditechnikai biztosításának támogatásáért, amelyet a nemzeti erőforrásokra alapoznak. A tagállamok a feladathoz szükséges erők és eszközök biztosításáért tartoznak felelősséggel. A NATO hatóságoknak törekednie kell arra, hogy a nemzetközi küldetések várható fenntartói igények kielégítésének megszervezéséhez, a hadműveleti területen lévő befogadó nemzeti kapacitások és erőforrások minél nagyobb hányadban igénybe vehetők legyenek. Ezt előzetesen a lehetséges szolgáltatók és beszerzési források felméréseivel és szerződések, megállapodások megkötésével tudják biztosítani. A kítűzött feladatban pedig a kontingens parancsnoka rendelkezik az erőforrások alkalmazása és fenntartása felett, a hadműveleti cél elérése érdekében. A technikai eszközök meghatározott állapotának fenntartása, a haditechnikai biztosítás irányítása és folyamatos felügyelete a parancsnok első számú anyagi-technikai (logisztikai) helyettesének a feladata.

Az elégségesség a haditechnikai eszközök kvantitatív mutatója, amely eszközfajtánként szabja meg a feladathoz szükséges eszközök darabszámát. Természetesen ennek biztosítása a tevékenységben résztvevő tagállamok feladata. A tevékenység tervezésénél felmerülhet a kérdés, hogy típusel-

oszlás szempontjából a célterületen mi lehet a kívánatos. Mely haditechnikai eszközökhöz lehet javítóanyagot biztosítani és lehet fenntartani a legkevesebb anyagi ráfordítással. Ezt a haditechnikai biztosítás tervezésénél kell, vizsgálni. A közelmúltból említhető az Öböl-háború, amely egy speciális terep és éghajlati viszonyok között zajlott hadművelet volt. A tervezés folyamán világossá vált, hogy a befogadó országtól a haditechnikai eszközök vonatkozásában nem tudnak szolgáltatásokat és kapacitásokat igénybe venni, ezért a szükséges fenntartási anyagokat mind a helyszínre kellett szállítani és ott kezelni a technikai eszközökkel egyetemben. Ez jelentős költségnövelő tényezőként szerepelt a háború során. Ennek természetesen még szakember vonzata is volt, akikről gondoskodni kellett. A megszerzett tapasztalatok alapján a törekvés a feladattól következő és célszerűen összeállított fenntartási anyagkészletek kialakítására irányul, amely kezelése minél kevesebb emberi és technikai beavatkozást igényel. Jól segíthetik a harci cselekmények várható hatásait a különböző modellezési eljárások, algoritmusok.

A haditechnikai biztosítás fogalma és irányelvei a NATO-ban

A haditechnikai biztosítás szakmai tartalma a haditechnikai eszközök előzetesen meghatározott ügynevezett hadrafogható állapotban tartása, vagy abba történő visszaállítása érdekében végzett tevékenységek összessége. Magában foglalja a technikai kiszolgálást, műszaki szemléket, működési próbákat, szervizelést, üzemképességi osztályozást, technikai felderítést, vontatást (műszaki mentést), javítást, alkatrész kinyerést és visszatérítést, továbbá a harc- és fenntartási anyagellátást továbbá gazdálkodást.

A hadrafogható állapot a haditechnikai eszköz alaprendeltetésének megfelelő üzemképes állapotban tartását jelenti, azonban nem feltételezi feltétlenül az eszköz minden részegységének működőképességét. Például szélsőséges esetben egy harckocsi rendeltetészerű használatnak megfelelő amíg tűz és mozgásképes, sőt akkor is ha esetleg már csak tűzképes attól függetlenül, hogy más rendszerei nem üzemelnek. Természetesen béke időszakban a követelmények magasabbak a technikai állapottal szemben. Ekkor a kezelő állomány és a fenntartók felelnek a technikai állapot előírt szintjének biztosításáért.

A tevékenységi körök közül a technikai felderítés és vontatás (műszaki mentés) kíván egy kis kiegészítést. Egyrészt eltérő feltételrendszerű technikai felderítést és vontatást végezhetnek béke időszakban, harccselekmények és harccal kapcsolatos tevékenységek folyamán. Az első esetben a technikai felderítés és vontatás a meghibásodott technikai eszközök hiba típusától függő helyszíni javítását bár lehetővé teszi, de a rendelkezésre álló feltételek mellett a fenntartó szervek nincsenek rákényszerítve a gyors visszatérítés biztosítására. Harccselekmények esetén azonban az események dinamikájából adódóan a hadieszközök felderítése, azaz meghibásodási helyének meghatározására és javítóegységhez vagy technikai gyűjtő, javítóhelyre történő szállítása (vontatása) kap prioritást. Cél azonban a haditechnikai eszközök minél alacsonyabb szinten történő javítása és minél gyorsabb visszatérítése, a javító szervek harcászati szintű tevékenységének megerősítése. A rendelkezésre álló haditechnikai eszközök visszatérítésének mennyisége és időszükséglete döntő lehet a harctevékenység kimenetele szempontjából. Természetesen ezt alapvetően determinálja a haditechnikai eszköz fajtája is. E tevékenység tartalmának előzetes meghatározása a feladat tervezésénél már megtörténik, a tevékenység modellezésével és a várható meghibásodások figyelembe vételével. Ez igen jelentőségteljes feladat, mert ehhez kell a technikai felderítő, vontató és javítóerők kapacitását meghatározni.

A NATO haditechnikai biztosítás alapkövetelményét már a haditechnikai eszköz kifejlesztésének időszakában (harcászati-technikai feladatának meghatározásakor és ennek megfelelően) figyelembe veszik a szabványosítás minél szélesebb körű alkalmazásával. A rendszer kialakításának további szempontja az is, hogy a béke idejű erőforrások a háborús szükségletekkel összhangba kerüljenek. A hangsúly napjainkban a szabványosításon van. Az elmúlt időszak bizonyította, mennyi problémával járhat a haditechnikai eszközök fajta és típus sokszínűsége. A fenntartási anyagok sokfélesége már a béke időszaki ellátásban beszerzési, raktározási, javítási többletmunkát és költséget jelent nem is beszélve a humán igényekről. Egy esetleges hadművelet esetén mindez szállítási, utánpótlási, raktározási és elosztói problémákat vet fel.

Tehát a haditechnikai biztosítás alapkövetelményének és felépítésének meghatározásakor a következő tényezőket veszik figyelembe:

- 1.) a haditechnikai biztosítás szabványosítási kritériumait (amely a haditechnikai eszközökön kívül magában foglalja a biztosítási elemek és biztosítási módszerek lehetséges szabványosítását),
- 2.) technikai biztosítási normákat és üzemképességi kritériumokat, mint például a javításhoz, szervizhez, karbantartáshoz szükséges időtartamok és ezek gyakorisága, tartalma,
- 3.) különböző biztosítási lépcsőben a javítóanyag és karbantartóanyag készletek mennyiségi és minőségi összetételét,
- 4.) katonai és polgári kapacitásokkal elvégezhető technikai biztosítási tevékenységek terjedelmét és rendelkezésre állását,
- 5.) speciális szerszámzat, diagnosztikai és ellenőrző műszerek és műszaki, technológiai kiadványok biztosítását,
- 6.) a szakképzett humán erőforrás mennyiségi és minőségi összetételét.

Ezen tényezők figyelembe vételével határozzák meg a haditechnikai biztosítás feladatait. Célszerűnek tűnhet minél több tényező és körülmény figyelembe vétele, hogy a váratlanul jelentkező problémák előfordulási és bekövetkezési valószínűségét a lehető legkisebbre csökkentsék. A túl sok tényező figyelembe vétele azonban megnehezítheti és túlságosan költségessé teheti a kialakításra kerülő haditechnikai biztosítási rendszert. A feladat az optimumkeresés. Olyan nagyságú, kapacitású és felszereltségű biztosítási elemek kialakítása, amelyek a harc sikeres megvívásának technikai feltételeit biztosítani tudják.

A haditechnikai biztosítás célját, felépítését, belső tartalmát különösen a következő tényezők befolyásolják:

- 1.) A fenyegetettség fok, a kül és belbiztonsági érzet a szövetségi rendszeren belül. Ezt a világpolitika eseményei határozzák meg. Ha nő a fenyegetettség érzet, akkor a technikai biztosítási tevékenység intenzitását fokozni kell.
- 2.) Hadműveletek kiterjedése. Nem mintegy mely földrészt illetve földrészeket érinti a hadművelet, mert igen eltérőek a társadalmi, technikai, terep, időjárási körülmények, amelyek alapvetően meghatározzák a haditechnikai eszközök igénybevételét a nemzeti erőforrások igénybevételi lehetőségeit, azaz a kialakítandó technikai biztosítást.
- 3.) A haderő összetétele. Meghatározza a haditechnikai eszközök mennyiségét és minőségét, amely alapja a fenntartói rendszer kialakításának.
- 4.) A fegyverrendszerek bonyolultsága. A bonyolultabb, több elektronikai és precíziós szerkezeti elemeket tartalmazó technikai eszköz más típusú felszereltséggel és szakismerettel rendelkező szakembereket követel meg, mint a hagyományos eszközök.
- 5.) A költségek és más erőforrás igények. Erre még nem volt példa, hogy reálisan lehessen tervezni. Általában eddig a hadsereg felvonulása és alkalmazása jelentősen több erőforrást igényelt, mint ahogyan ezt előre lehetett jelezni.
- 6.) Az ipari kapacitás igénybevehetősége. Ez ugyancsak a felvonulási terület adottságaitól, koalíciós feladat teljesítése esetén a befogadó nemzet lehetőségeitől függ.
- 7.) Az idő és tér tényezők. Egyszerűen mennyi a rendelkezésre álló idő a feladatra történő felkészülésre és mekkora távolságra kell felvonultatni az erőket és eszközöket, milyen időintervallumban. Ez a technikai biztosítás intenzitásának alapját képező tényezők.
- 8.) A tartalék eszközök igénybevehetősége. Ez a rendelkezésre álló eszközpark és szállító kapacitás függvénye. A jól

szervezett technikai biztosítás képes kell, hogy legyen a tartalékok folyamatos változó intenzitású pótlására.

A haditechnikai biztosítás harctéri teljesítménye (az elvégezhető feladatok terjedelme és mennyisége) pedig a következő tényezőktől függ:

- 1.) Az áttelepülések gyakoriságától. Az egy helyben töltött időtartamtól. Ez meghatározza az elvégezhető munkák nagyságát és mennyiségét. Minél többször kell áttelepülést végrehajtani annál kisebb terjedelmű munkákat tud a javító szervezet végrehajtani. A díszlokációs időt növeli, az effektív munkavégzést csökkenti a technikai biztosítási elemek, munkahelyek bontása illetve ismételt előkészítése a tevékenység folytatásához.
- 2.) A fenyegetéstől. Az ellenséges erők lehetséges behatásaitól, várható csapásaitól. A fenyegetettség mértéke a biztosítási elemek harcrendi elhelyezését és támogatását fogja meghatározni.
- 3.) A technikai biztosító egységek szétbontakozásától. Ez a hadműveleti feladattól függ, amely alapvetően határozza meg a biztosító erőkkel szemben támasztott követelményeket, mikor, hova vonuljanak fel és települjenek, milyen ütemben, lépcsőben és mélységben kövessék a harcrendet, hogyan bontakozzanak szét a harc, illetve hadműveleti területen.
- 4.) A tartalék alkatrészek, általános és speciális szerszám készletek, ellenőrző és diagnosztikai eszközök és a szakképzett személyi állomány igénybevehetőségétől. Ezek a fentartói tevékenység minőségi és mennyiségi mutatói mellett a munkavégzés extenzitásának és intenzitásának forrásait biztosítják.
- 5.) A kiszolgált egységek és kiszolgálók közötti távolságtól és kapcsolattól. A technikai biztosítás eredményessége érdekében nem közömbös, hogy a biztosítási elemek,

hogyan tudják követni a harcoló csapatokat. A közeli kíséret esetén a technikai felderítést és vontatást végző erők több haditechnikai eszközt tudnak ugyan menteni, de jelentősen megnőhetnek veszteségeik is, amelyek a későbbiek során a biztosítói tevékenység mennyiségi mutatóit fogja rontani. Ha távolról és rossz kapcsolattartás mellett követik a harcoló alegységet, akkor a technikai biztosítás nem tudja funkcióit megfelelőképpen teljesíteni jelentősen megnő a haditechnikai eszközök helyreállításának és vizsztatérítésének ideje. A hadművelet tervezésénél a vállalható kockázat figyelembevételével kell meghatározni a biztosítási elemek harcrendi elhelyezését.

6.) Az alkalmazási körzetben, beleértve mind a harctevékenységek körletét, mind az utánpótlási övezetet, az uralkodó helyi állapotoktól. A szövetséges erők tevékenységének helyi megítélésétől, és a terület infrastrukturális lehetőségeitől döntően fog függni a technikai biztosításban igénybe vehető helyi humán és technikai erőforrások mennyisége és minősége.

7.) A befogadó nemzeti támogatás igénybevehetőségétől. Fokozottan merül fel az igény az alkalmazási körzetben lévő erőforrások igénybevételére. A lehetőségek kiaknázása, előzetes szolgáltatási szerződések megkötése, a szövetségesi rendszer szempontjából költségkímélő, mert nem igényli a biztosítási elemek teljes kiépítését.

A szövetséges államok tervező szervei a felsorolt tényezők figyelembe vételével határozzák meg a feladathoz szükséges és elégséges haditechnikai biztosítás tevékenységi körét.

5. A lefordított és kiadott NATO ajánlásokban a műszaki mentés kifejezést használják az általunk ismert technikai felderítés és vontatás fogalmaként, annak megféleltetésére.

Technikai felderítés és vontatás (műszaki mentés)⁵

A technikai felderítés és vontatás a harcban megsérült haditechnikai eszköz harcterületen történő felkutatását szükség esetén a kezelőszemélyzet mentését és olyan helyre történő szállítását jelenti, ahol az sérülésétől, sebesüléseitől függően vagy megjavítható, ellátható vagy magasabb javító, egészségügyi szinthez utalható. A technikai felderítés és vontatás célja a haditechnikai eszközök készletszintjének fenntartása és az utánpótlási, vontatási utak fenntartása.

Alkalmazott módszerei:

- 1.) a megsérült vagy meghibásodott, rendeltetésszerű használatra alkalmatlan haditechnikai eszközök ellenséges erők tüze alóli kivonása,
- 2.) gazdaságosan javítható haditechnikai eszközök ellenség kezébe kerülésének megakadályozása,
- 3.) a harc, hadművelet sikeres megvívása szempontjából fontos haditechnikai eszközök alegységhez, egységhez történő gyors visszajuttatása,
- 4.) feladata végrehajtására alkalmatlan haditechnikai eszközök javításhoz történő előkészítése.

Minden harcoló csapatnak rendelkeznie kell a szervezetében alkalmazott haditechnikai eszközök vontatására alkalmas eszközökkel. Ha a hadrafoghatóság érdekében szükségessé válik, akkor a magasabb egységnek a technikai felderítést és vontatás végrehajtását további eszközökkel és szakszeméllyel támogatnia kell. Azokat a haditechnikai eszközöket, amelyek a további feladatok végrehajtása szempontjából szükségesek és az adott szintű fenntartói szervezet javítani nem tud, közvetlen a magasabb szintű fenntartó szervezethez vontatják hátra. Azt a haditechnikai eszközt pedig, amelyet nem lehet a biztosítási zónába hátravontatni a helyszínen megsemmisítik, hogy megakadályozzák ellenséges felhasználásukat. Ez azonban csak parancsnoki jóváhagyást követően történhet meg.

A harctéren hátrahagyott megsérült haditechnikai eszközök gyűjtése is fenntartói feladat, amelynek célja a szövetséges erők tartalékainak fokozása és az ellenséges erők javítható a harc során ismételten alkalmazható haditechnikai eszközeinek, fenntartási készleteinek növelésének megakadályozása.

A javítás rendszere

Fogalmi meghatározás alapján a javítás az üzemképtelen, rendeltetésének megfelelően nem használható technikai eszközök lehető legrövidebb időtartamon belüli üzemképes állapotba történő visszaállítása érdekében folytatott tevékenységeket foglalja magában.

A javítási eljárások kialakításánál a NATO ajánlás a következő szempontokat veszi figyelembe. **Ettől a tagországok tradíciójuk alapján és lehetőségeiket figyelembe véve eltérhetnek:**

- 1.) A szabványos javítási módszerek lehetséges alkalmazását. A gyártók által javasolt technológiai módszerek, eljárások következetes alkalmazását, polgári kapacitásoknak való megfeleltetést.
- 2.) Meghibásodott, harcban megsérült haditechnikai eszközök értékelésének és elemzésének tapasztalatait. A technikai meghibásodások, harci sérülések ok-okozati összefüggéseinek vizsgálata, a javító állománynak kiszolgálói tapasztalatokat jelent, másrészt a vizsgálatok eredménye rámutathat egy termék konstrukciós, gyártástechnológiai hiányosságaira, amelyek ismeretében a gyártók a szükséges módosításokat végre tudják hajtani.
- 3.) Javítási sürgősségi sorrend meghatározását. Az alkalmazott technikai eszközök szűk keresztmetszetének és a feladat sajátosságainak figyelembe vétele fontos tényező a sikeres végrehajtás szempontjából.
- 4.) A javítási helyszín eldöntését. Alapelv, hogy a lehetőségekhez mérten igyekezni kell a meghibásodás helyszínéhez minél közelebb és a lehető legalacsonyabb szinten végrehajtani a

javítást a haditechnikai eszköz minél gyorsabb visszatérítése érdekében. A meghibásodás felmérését követően osztályozható javítási szint szempontjából a haditechnikai eszköz. A szükséges javítás mértékének ismeretében a haditechnikai eszközt arra a fenntartói szintre fogják utalni, ahol a leggyorsabban helyreállítható.

- 5.) A szükséges tartalék alkatrészek biztosítását. A javítási tapasztalatok, a végrehajtandó feladat modellezésének és a gyári ajánlások figyelembe vételével a biztosítandó fenntartási anyagok mennyiségi és minőségi összetétele optimálisan meghatározható.
- 6.) Azt a követelményt, hogy a javítási tevékenységek megszervezésének, menetének, kapcsolódnia kell a hadműveleti feladathoz.

A javítási szintek meghatározásánál az általános helyzetet is figyelembe véve a következő tényezőket veszik alapul:

- 1.) a hadműveleti feladatot,
- 2.) a javítás összetettségi fokát, a helyreállítás munka és időigényét, a megbontás nagyságát,
- 3.) a javításhoz rendelkezésre álló időt,
- 4.) meghibásodások és harci sérülések várható mennyiségét és összetételét,
- 5.) a fenntartó állomány kapacitását és terhelhetőségét,
- 6.) az adott területen lévő infrastruktúrák igénybevehetőségét,
- 7.) fenntartási anyagok igénybevehetőségét, azt hogy az adott biztosítási szinten milyen összetételű és nagyságrendű javítóanyag áll rendelkezésre,
- 8.) javítások végrehajtásának sürgősségét és sorrendjét.

A haditechnikai biztosítás középpontjában a feladathoz szükséges mennyiségű és összetételű haditechnikai eszköz harcoló csapatoknak történő biztosítása áll. Ez történhet pótlással vagy a megjavított eszköz alakulathoz való visszajuttatásával. Annak érdekében, hogy a haditechnikai eszközöket minél gyorsabban lehessen visszatéríteni a javító kapacitásoknak mozgékonyak kell lenniük és a támogatott szervezet közelében kell alkalmazni őket. A hatékonyabb haditechnikai biztosítás érdekében a magasabb szinten szervezett javító kapacitásokból, modul felépítésű egységek kerülnek kialakításra a frontvonalban lévő fegyvernemi csapatok támogatására.

A javítási tevékenységek a háború fázisai szerint a következő módon fognak változni:

- 1.) Védelmi hadműveletnél annak érdekében, hogy a feladat sikeres végrehajtása szempontjából fontos haditechnikai eszközök az összhaderőnemi parancsnoknak folyamatosan rendelkezésére álljanak, a javító kapacitásnak amennyire a körülmények megengedik az arcvonalhoz közel kell települnie. A technikai biztosító szervezeteket, elemeket a biztosított csapatok közelében kell elhelyezni.
- 2.) Támadó hadművelet esetén ugyancsak elsődleges szempont, hogy a kitűzött cél elérése érdekében a fontos haditechnikai eszközök javítása és pótlása gyorsan történjen, de a támadásban lévő csapatok mozgékonyágának biztosítása érdekében az üzemképtelen eszközöktől meg kell őket "szabadítani". A hadművelet előrehaladtával a támadó erőket javító erők támogatják, majd a továbbiakban ezt a szerepet átveszi az előretolt tábori technikai biztosító pont⁶. Az itt összegyűjtött sérült és üzemképtelen haditechnikai eszközöket helyreállíthatóság szerint osztályozzák és vagy kivonásra, azaz magasabb fenntartó egységhez történő javításba utalásra vagy alkatrész-kinyerésre kerül sor.

⁶ Nálunk a sérült technikai gyűjtőhely tölt be hasonló funkciót. Azonban a két biztosítási elem nem biztos, hogy azonos feladatokat lát el, ezért az azonosíthatóság eldöntésére a későbbiekben összehasonlító elemzést szükséges végezni.

- 3.) A halogató hadművelet során a javítás helyett a technikai felderítés és vontatás minél hatékonyabb végrehajtása kerül előtérbe. Ha a rendelkezésre álló idő és a fenntartási anyag készletek lehetővé teszik akkor a gyorsan javítható és visszatéríthető haditechnikai eszközöket fogják a harc-érintkezés körzetében megjavítani.
- 4.) Békefenntartó tevékenység folyamán a feladat fajtája és nagyságrendje határozza meg a technikai biztosítást végző erők összetételét és nagyságrendjét. Ebben az esetben a biztosító erőknek nagyfokú rugalmasságot kell tanúsítaniuk, hogy tevékenységüket a változó helyzetnek megfelelően tudják alakítani, szükség esetén kisebb megfelelő önállóságú biztosító elemeket tudjanak létrehozni.

Harci sérülések helyszíni javítása

A harci sérülések helyszínen történő javítása a harci sérült vagy üzemképtelenné vált haditechnikai eszközök a harc-hadműveleti feladat sikeres végrehajtása érdekében történő ideiglenes visszatérítése az alkalmazókhoz. E fenntartói feladat fontosságát jelzik a már megjelent és a még kidolgozás alatt álló NATO irányelvek, ajánlások nagy száma is. Ezt a fenntartói módszert általános elvként akkor javasolják alkalmazni, ha a feladat megkövetelte technikai képesség (harci potenciál) nem áll rendelkezésre és nincs elegendő idő az eszközök megfelelő szintű javító szervezethez való eljuttatásához. A helyszíni javítást azonban a későbbiek során a lehetőségek figyelembe vételével a teljes működőképességet és technikai állapotot visszaállító javításnak kell követnie.

A harci sérülések helyszíni javításának mennyiségét és minőségét az ajánlások értelmében célirányos békeidőszaki kiképzéssel, új javítási módszerek kidolgozásával és alkalmazásával, megfelelő szerszám és alkatrész készletek kialakításával, valamint fenntartói tapasztalatcserékkel lehet fokozni. Ezt a célt szolgálják a haditechnikai eszközök fejlesztésében a harcászati-műszaki követelmények meghatározása és a harci sérülések várható hatásait modellező eljárások, módszerek is.

Fenntartási anyagellátás és tartalék alkatrész gazdálkodás

A szövetséges országoknak fő feladatai közé tartozik a fenntartási anyagellátás tagországokon belüli egységesítése. Ennek érdekében törekedniük kell a haditechnikai eszközök alkatrészeinek, részegységeinek, szerkezeti elemeinek tagországok közötti csereszabatoságára, a kölcsönös szolgáltatások nyújtására, amely a hatékony együttműködés alapját képezi.

A tartalék alkatrész készletek mennyiségének és összetételének döntő jelentősége van az üzemképtelen és sérült technikai eszközök visszatérítési sebességében és darabszámában. Információs nyilvántartó és adatkezelő hálózatok kiépítésével a fenntartói tevékenység jelentősen javítható. A tartalék alkatrész ellátási szintjét mindenkor a hadműveleti feladat és ettől várható sérülések, meghibásodások mértéke határozza meg, amelyet összhangba kell hozni javításhoz szükséges idővel és a fenntartói anyagok lehetséges beszerzési forrásaival. A szövetséges haderőn belül az alkatrész gazdálkodás a kölcsönös támogatás rendszerében valósul meg, amelynek alapja az információs kapcsolat kiépítése és folyamatos fenntartása.

A kritikus fontosságú fenntartási anyagok, azon termékek amelyekből a hadművelet során hiány várható. Ezen anyagokat minden fenntartói szinten külön felügyelet és ellátási rend alá helyezik, hogy a feladat szempontjából kiemelkedően fontos helyszíneken (pl. fő csapás irányában) biztosítottak legyenek a folyamatos fenntartó tevékenység gyakorlásához. Ha a szükségesség megkívánja akkor ezeket a javító anyagokat az összes rendelkezésre álló szállító eszközzel, a repülőgépet is ide értve a felhasználás helyére fogják szállítani.

A tartalék alkatrész ellátással kapcsolatos döntéseket ide értve az alkatrész kinyerést is a nemzeti irányelveket is figyelembe véve az illetékes parancsnokok hozzák meg.

Együtműködési lehetőségek és területek többnemzetiségű kontingensek haditechnikai biztosításában

A közösen végrehajtott feladatban a kölcsönös támogatás megvalósításának területei lehetnek:

- 1.) Technikai felderítés és vontatás, melynek esetében a szövetséges erők haditechnikai eszközeinek megfelelő szintű ismerete elengedhetetlen,
- 2.) Javítás, technológiai együttműködés, reálfolyamatok tartalmának kölcsönös megfeleltetése, szerszámkészletek és mérőeszközök szabványos készletezése, amely a közös fenntartó tevékenység eredményes gyakorlását teszi lehetővé,
- 3.) Alkatrész készletezés és ellátás, amely biztosíthatja a kritikus alkatrészek számának csökkenését és a visszatérítés idejének rövidülését.

A haditechnikai biztosítás szövetségi rendszeren belüli helyzete nagymértékben magán viseli a nemzeti sajátosságokat, amely a közös feladatok végrehajtása során az együttműködés lehetőségeit és területeit csökkenti. A közeljövő feladata, hogy az egységesítésre irányuló elhatározásokat minden jelenlegi és jövőbeli tagország, mint irányelvet elfogadja. Ez feltételezi az esetlegesen egymással versenyben álló vállalatok kooperációját is. A tagállamok kormányainak kell felvállalnia és szabályozói útján preferálni ezt a közös törekvést, amely esetenként a nemzeti ipar piaci lehetőségeinek és tradícióinak korlátozását jelentheti.

A NATO haditechnikai biztosítás doktrinális elveit tanulmányozva megállapíthatjuk, hogy sok a különbség a hazai haditechnikai biztosítási rendszer és a NATO ajánlások között. A használt fogalmak és terminológiák között is fellelhetünk jelentős különbségeket. Úgy érezzük nekünk és minden, a haditechnikai biztosítás különböző területein dolgozó kollégánk feladata e rendszer ajánlásainak megismerése és alapos elemzése, hogy a haditechnikai biztosítást ellátó szervezeteinket a követelmények figyelembe vételével a meglévő erőforrásainkra, jelenlegi

és várható jövőbeli eszközparkunkra történő szintetizálásával, nemzeti hagyományaink figyelembevételével a jövőbeli tagságból adódó nemzetközi feladatok ellátásában, minél szélesebb körű együttműködésre alkalmassá tudjuk tenni.

Felhasznált irodalom:

- 1.) ALP-9. A szárazföldi erők logisztikai doktrínája 7. Fejezet
- 2.) NATO logisztikai kézikönyv 1997
- 3.) Dr. Turcsányi Károly mk. ezds.: A haditechnikai biztosítás alapja. (Jegyzet, ZMKA. 1995.)